

การปฏิบัติอาชญากรรมผู้ต้องขัง ที่มีคดีในเรือนจำหรือทัณฑสถาน ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล

The Seizure of Alleged Offenders in Prisons against Human Rights and Freedom Issue

วิจิตร วิชัยสาร*

อิทธิกร ขำเดช**

วีระพัฒน์ กฤตธนาทิพย์**

■ บทนำ

การที่พนักงานสอบสวนในหลายท้องที่ได้กล่าวหาผู้ต้องขังเป็นผู้ต้องหาในอีกคดีหนึ่ง แล้วทำการขออายัดตัวผู้ต้องขังต่อเรือนจำหรือทัณฑสถาน ผู้ต้องขังคนนั้นถูกคุมขังอยู่ แต่เมื่อระยะเวลาได้ล่วงผ่านไปพอสมควรแล้ว พนักงานสอบสวนที่ทำการขออายัดตัวผู้ต้องขังไว้กลับไม่มีการสอบสวนสรุปสำนวน และเสนอสำนวนคดีพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อมีคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีต่อศาล ทำให้เกิดสภาพคดีที่ถูกอายัดไว้นั้นล่าช้า และอาจจะกระทบต่อประโยชน์ของผู้ต้องขังที่อาจจะได้รับตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2439 โดยเฉพาะประโยชน์ในการได้รับการลดวันต้องโทษและประโยชน์ในการได้รับ สิทธิในการเป็นนักโทษเด็ดขาด หรือสิทธิในการ ได้รับพระราชทานอภัยโทษตามรัฐธรรมนูญ 2540 มาตรา 237 บัญญัติเกี่ยวกับการจับกุมคุมขังบุคคลใดจะต้องมีหมายหรือคำสั่งของศาล ฉะนั้น เมื่อผู้ต้องขังซึ่งอยู่ในความควบคุมของเรือนจำหรือทัณฑสถานใด ได้จำคุกมาครบกำหนดโทษ หรือศาลได้มีคำสั่งหรือหมายให้ปล่อยตัวแล้ว เรือนจำหรือทัณฑสถาน ก็ต้องรีบดำเนินการ

*วิจิตร วิชัยสาร อนุกรรมการด้านการตรวจสอบละเมิดกฎหมายและปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

**อิทธิกร ขำเดช, วีระพัฒน์ กฤตธนาทิพย์ อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะและการจัดการมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ปล่อยตัวผู้นั้นไปทันทีที่ไม่สามารถกักตัวผู้ต้องขังไว้ได้อีก สำหรับรายที่ทางตำรวจได้มีหนังสือขออายัดตัวมาพร้อมกับหมายจับของศาลแล้ว เรือนจำหรือทัณฑสถานจึงจะสามารถส่งตัวผู้ต้องขังดังกล่าวให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มารอรับตัวไปดำเนินคดีต่อไปได้ ในการขออายัดตัวผู้ต้องหาและดำเนินคดีกับผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังในคดีอื่นนั้น แนวทางปฏิบัติดังกล่าวให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการขอให้ศาลออกหมายจับผู้ต้องหา หลังจากศาลออกหมายจับแล้ว ให้รับมีหนังสือขออายัดผู้ต้องหาพร้อมกับส่งสำเนาหมายจับไปยังสถานที่คุมขังผู้ต้องหาโดยเร็ว และให้พนักงานสอบสวนรีบสอบสวนดำเนินคดีกับผู้ต้องหาซึ่งถูกคุมขังในคดีอื่นให้แล้วเสร็จสิ้น และมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาอายัดตัว หลังจากส่งสำนวนสอบสวนให้อัยการแล้วให้พนักงานสอบสวนหมั่นติดตามผลของคดีของพนักงานอัยการจนกระทั่งพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหาอายัดตัวต่อศาลและเรือนจำได้รับหมายนัดพิจารณาของศาลนั้นแล้วหรือพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาอายัดแล้ว ให้พนักงานสอบสวนรีบหนังสือถอนอายัดไปยังสถานที่คุมขังผู้ต้องหาที่อายัดไว้โดยเร็วที่สุด เพื่อให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่มีอายัดเป็นไปโดยถูกต้อง อันเป็นการไม่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล

1. ขอบกฎหมาย ระเบียบ และข้อสั่งการที่เกี่ยวข้อง

1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

มาตรา 39 บัญญัติว่าบุคคลไม่ต้องรับโทษทางอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและ

กำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้น จะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลากระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดก่อนมีคำพิพากษา อันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

มาตรา 40 บัญญัติว่าบุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรมดังต่อไปนี้

(1) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง

(2) ...

(3) บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม

(4) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานโน้ตมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง

(5) ...

(6) ...

(7) ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลย มีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรมโอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

1.2 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 47 ภูมิสำเนาของผู้ที่ถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลหรือตาม

คำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมายได้แก่เรือนจำหรือทัณฑสถานที่ถูกจำคุกอยู่จนกว่าจะได้รับการปล่อยตัว

1.3 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 22 เมื่อความผิดเกิดขึ้น อ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดขึ้นในเขตอำนาจของศาลใดให้ชำระที่ศาลนั้น แต่ถ้า

(1) เมื่อจำเลยมีที่อยู่หรือถูกจับในท้องที่หนึ่งหรือเมื่อเจ้าพนักงานทำการสอบสวนในท้องที่หนึ่งนอกเขตของศาลดังกล่าวแล้วจะชำระที่ศาลซึ่งท้องที่นั้น ๆ อยู่ในเขตอำนาจก็ได้

(2) เมื่อความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักรไทยชำระคดีนั้นที่ศาลอาญา ถ้าหากการสอบสวนได้กระทำลงในท้องที่หนึ่งซึ่งอยู่ในเขตของศาลใดให้ชำระที่ศาลนั้นได้ด้วย

มาตรา 130 ให้เริ่มการสอบสวนโดยมิชักช้า จะทำการในทีใดเวลาใด แล้วแต่จะเห็นสมควร โดยผู้ต้องหาไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วย

มาตรา 134 เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียกหรือส่งตัวมาหรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา ให้ถามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล สัญชาติ บิดา มารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ

การแจ้งข้อหาตามวรรคหนึ่ง จะต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อหา

ผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม

พนักงานสอบสวนต้องให้โอกาสผู้ต้องหา

ที่จะแก้ข้อหาและที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตนได้

เมื่อได้มีการแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว ถ้าผู้ต้องหาไม่ใช่ผู้ถูกจับและยังไม่ได้มีการออกหมายจับ แต่พนักงานสอบสวนเห็นว่ามีความผิดที่จะออกหมายจับ ผู้นั้นได้ตามมาตรา 71 พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขอออกหมายจับโดยทันที แต่ถ้าขณะนั้นเป็นเวลาศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการ ให้พนักงานสอบสวนสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการกรณีเช่นนี้ให้นำมาตรา 87 มาใช้บังคับแก่การพิจารณาออกหมายจับโดยอนุโลม หากผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจับผู้ต้องหานั้นได้ โดยถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาได้โดยไม่มีหมายจับ และมีอำนาจปล่อยชั่วคราวหรือควบคุมตัวผู้ต้องหานั้นไว้

มาตรา 240 เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวนเห็นว่า การสอบสวนเสร็จแล้วให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดและความผิดนั้นมิใช่อาชญากรรมอย่างสูงไม่เกินสามปีให้พนักงานสอบสวนงดการสอบสวนและบันทึกเหตุที่งดนั้นไว้แล้วให้ส่งบันทึกพร้อมกับสำนวนไปยังพนักงานอัยการ

ถ้าอัตราโทษอย่างสูงเกินกว่าสามปีให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการพร้อมทั้งความเห็นที่ควรให้งดการสอบสวน

ถ้าพนักงานอัยการสั่งให้งดหรือให้ทำการสอบสวนต่อไปให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามนั้น

(2) ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิดให้ใช้บทบัญญัติใน
มาตราต่อไปนี้

มาตรา 141 ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่
เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้เมื่อได้ความตามทาง
สอบสวนอย่างใดให้ทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้อง
หรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปพร้อมกับสำนวนยังพนักงาน
อัยการ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยว่าควรสั่ง
ไม่ฟ้องให้ยุติการสอบสวนโดยสั่งไม่ฟ้องและ
ให้แจ้งคำสั่งนี้ให้พนักงานสอบสวนทราบ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสอบสวน
ต่อไปให้สั่งพนักงานสอบสวนปฏิบัติเช่นนั้น

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสั่งฟ้องก็ให้
จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหา
มาถ้าผู้ต้องหาอยู่ต่างประเทศให้พนักงาน
อัยการจัดการเพื่อขอให้ส่งตัวข้ามแดนมา

มาตรา 142 ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิดและ
ผู้นั้นถูกควบคุมหรือขังอยู่ หรือปล่อยชั่วคราว
หรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก ให้
พนักงานสอบสวนทำความเห็นตามท้องสำนวน
การสอบสวน ว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่ง
ไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง
ให้ส่งแต่สำนวนพร้อมด้วยความเห็นไปยัง
พนักงานอัยการ ส่วนตัวผู้ต้องหาให้พนักงาน
สอบสวนมีอำนาจปล่อยหรือปล่อยชั่วคราว ถ้า
ผู้ต้องหาถูกขังอยู่ให้ขอเองหรือขอให้พนักงาน
อัยการขอต่อศาลให้ปล่อย

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้
พนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อมกับผู้ต้องหา
ไปยังพนักงานอัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหาถูกขัง
อยู่แล้ว

แต่ถ้าเป็นความผิดที่พนักงานสอบสวน
เปรียบเทียบได้ และผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติ
ตามเปรียบเทียบนั้นแล้ว ให้บันทึกการเปรียบเทียบ
นั้นไว้ แล้วส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วย
สำนวน

1.4 พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2475

มาตรา 32 นักโทษเด็ดขาดคนใดแสดงให้เห็น
ความประพฤติดี มีความอดสาหัส ความก้าวหน้า
ในการศึกษาและการทำงานเกิดผลดี หรือ
ทำความชอบแก่ราชการเป็นพิเศษ อาจได้รับ
ประโยชน์อย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังต่อไปนี้

(1) ให้ความสะดวกในเรื่องจำตามข้ออธิบดี
กำหนดไว้ในข้อบังคับ

(2) เลื่อนชั้น

(3) ตั้งให้มีตำแหน่งหน้าที่ช่วยเหลือ
เจ้าพนักงานเรือนจำ

(4) ลาไม่เกินสี่วันในคราวหนึ่ง โดยไม่รวม
เวลาที่ต้องใช้ในการเดินทางเข้าด้วย เมื่อมี
ความจำเป็นเห็นประจักษ์เกี่ยวกับกิจธุระสำคัญ
หรือกิจการในครอบครัว แต่ห้ามมิให้ออกไปนอก
ราชอาณาจักรสยาม และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข
ที่รัฐมนตรีได้กำหนดไว้ ระยะเวลาที่อนุญาต
ให้ลาให้มีให้หักออกจากการคำนวณกำหนดโทษ

(5) พักการลงโทษภายใต้บังคับเงื่อนไข
ตามที่รัฐมนตรีกำหนดไว้ แต่การพักการลงโทษนี้
จะพึงกระทำได้ต่อเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษ
มาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของกำหนดโทษ
ตามหมายศาลในขณะนั้น หรือไม่น้อยกว่าสิบปี
ในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตและระยะเวลา
ที่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นให้กำหนด
ไม่น้อยกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินกว่ากำหนดโทษ
ที่ยังเหลืออยู่

(6) ลดวันต้องโทษจำคุกให้เดือนละไม่เกิน ห้าวันตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนด ในกฎกระทรวง แต่การลดวันต้องโทษจำคุกจะ พิจารณาได้ต่อเมื่อ นักโทษเด็ดขาดได้รับโทษ จำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดมาแล้วไม่น้อยกว่า หกเดือนหรือไม่น้อยกว่าสิบปีในกรณีที่ต้องโทษ จำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอด ชีวิตเป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลา

(7) ในการลดวันต้องโทษตาม (6) ให้มี กระบวนการประกอบด้วยผู้แทนของ กรมราชทัณฑ์กรมตำรวจ กรมอัยการ กรมพัฒนา สังคมและสวัสดิการและจิตแพทย์จากกรมการ แพทย์ เป็นผู้พิจารณาโดยมติเสียงส่วนมาก

(8) นักโทษเด็ดขาดที่ส่งออกไปทำงาน สาธารณะนอกเรือนจำตามมาตรา 22 ทวิ ให้ได้ลดวันต้องโทษจำคุกลงอีกไม่เกินจำนวนวัน ที่ทำงานสาธารณะนั้น และอาจได้รับรางวัลด้วย ก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่กำหนดในกฎกระทรวง

1.5 ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดและ หนังสือแจ้งแนวทางการปฏิบัติ

ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วย การดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 เรื่องการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาที่ ถูกคุมขังในคดีอื่นที่เรือนจำ ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจ ศาลอื่นได้บัญญัติถึงวิธีการดำเนินการไว้ในข้อ 8 ข้อ 99 ไว้ดังนี้

ข้อ 8 (หน้าที่เร่งรัดคดี) พนักงานอัยการ ต้องดำเนินคดีทุกคดีให้เสร็จไปโดยรวดเร็ว โดยเฉพาะคดีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกคุมขังอยู่ ให้ดำเนินคดีโดยเร็วเป็นพิเศษ

ข้อ 99 (สำนวนที่ผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ใน คดีอื่นที่เรือนจำซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่น)

สำนวนการสอบสวนที่ผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ใน คดีอื่น ที่เรือนจำซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่น หากคดีอื่นนั้นศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ จำคุกให้พนักงานอัยการประจำศาลที่มีเขตอำนาจ เหนือเรือนจำที่ผู้ต้องหาต้องโทษจำคุกอยู่นั้น เป็นผู้รับสำนวนการสอบสวนจากพนักงาน สอบสวนเพื่อดำเนินคดีต่อไป แต่ถ้าศาลในคดีอื่น ยังมีคำพิพากษาถึงที่สุด พนักงานอัยการจะ รับสำนวนการสอบสวนไว้ไม่ได้ จนกว่าพนักงาน สอบสวนจะดำเนินการ ให้ผู้ต้องหาอยู่ในเขต อำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะฟ้องคดีได้ หรือ นำผู้ต้องหาส่งพร้อมสำนวนการสอบสวนฯ

หนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ สอ (สปป) ๐๐๘๑/ว ๑๔๕ลง ๓๐๒๕๔๑กำหนดให้ พนักงานอัยการ รับสำนวนการสอบสวนที่ พนักงานสอบสวนมีความเห็นควรส่งฟ้อง แต่ ผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในคดีอื่นที่เรือนจำซึ่งอยู่ใน เขตอำนาจศาลอื่นต่อเมื่อศาลมีคำพิพากษา ถึงที่สุดคดีที่ถูกคุมขังนั้นแล้ว หรือเมื่อพนักงาน สอบสวนดำเนินการให้ผู้ต้องหาอยู่ในเขต อำนาจศาลที่พนักงานอัยการจะฟ้องได้แล้ว เท่านั้น

1.6 บันทึกข้อตกลงระหว่างกรมราชทัณฑ์กับ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

บันทึกข้อตกลงว่าด้วย การย้ายผู้ต้องขัง ไปดำเนินคดีในเขตอำนาจศาลอื่นระหว่าง กรมราชทัณฑ์กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ว่า เพื่อให้การย้ายผู้ต้องขังไปดำเนินคดีในเขตอำนาจ ศาลอื่น เป็นไปเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม และรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง อันเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของหน่วยงาน ในกระบวนการยุติธรรม อธิบดีกรมราชทัณฑ์ กับผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ จึงได้ทำบันทึก

ข้อตกลงไว้ดังต่อไปนี้

(1) การย้ายผู้ต้องขังจากเรือนจำหนึ่งไปยังอีกเรือนจำหนึ่ง เพื่อดำเนินคดีในเขตอำนาจศาลอื่นให้กรมราชทัณฑ์จัดกำลังเจ้าหน้าที่สำหรับควบคุมผู้ต้องขัง เว้นแต่กรณีที่จะเห็นว่าไม่ได้รับความปลอดภัย หรือมีเหตุจำเป็น อาจขอรับกำลังสนับสนุนกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจ จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติร่วมดำเนินการ

(2) ให้กรมราชทัณฑ์จัดยานพาหนะสำหรับย้ายผู้ต้องขัง กรณีไม่มียานพาหนะหรือมีแต่ไม่เพียงพอหรือใช้งานไม่ได้ ให้ประสานขอใช้ยานพาหนะของสำนักงานตำรวจแห่งชาติตามสมควรแก่กรณี หากมีความเสียหายที่เกิดขึ้นกับยานพาหนะระหว่างขนย้ายไม่ว่ากรณีใด ๆ กรมราชทัณฑ์จะเป็นผู้รับผิดชอบค่าเสียหาย

(3) ให้ กรมราชทัณฑ์ เป็นผู้ขอจัดตั้งงบประมาณประจำปี สำหรับการย้ายผู้ต้องขังไปดำเนินคดีในเขตอำนาจศาลอื่น

(4) ค่าใช้จ่ายการย้ายผู้ต้องขัง เช่น ค่าน้ำมัน เชื้อเพลิงค่าเบี้ยเลี้ยงเจ้าหน้าที่ ค่าที่พักเจ้าหน้าที่ ให้เบิกจ่ายจากเงินงบประมาณของกรมราชทัณฑ์

(5) ข้อตกลงหรือหนังสือสั่งการใดที่ขัดหรือแย้งกับบันทึกข้อตกลงนี้ให้ใช้ข้อตกลงนี้แทน

(6) บันทึกข้อตกลงนี้ให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ เป็นต้นไป

บันทึกข้อตกลงฉบับนี้ทำขึ้น เมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2554 ระหว่างอธิบดีกรมราชทัณฑ์ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

1.7 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ข้อ 14 วรรคสาม ในการพิจารณาคดีอาญา บุคคลทุกคนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดย่อมมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันขั้นต่ำดังต่อไปนี้

โดยเสมอภาค ...

(ค) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยไม่ชักช้าเกินความจำเป็น

...

1.8 แนวคำพิพากษาศาลฎีกา

3.8.1 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 14/2537 สรุปว่า ... มูลคดีเกิดในเขตอำนาจของศาลจังหวัดฝาง พยานหลักฐานต่าง ๆ ก็อยู่ในเขตอำนาจของศาลจังหวัดฝาง ถ้าโจทก์ฟ้องคดีที่ศาลจังหวัดฝางก็จะเป็นการสะดวกแก่การพิจารณาพิพากษาคดียิ่งกว่าการฟ้องต่อศาลอาญาแม้จำเลยจะต้องขังอยู่ในเขตอำนาจศาลอาญา โจทก์ก็ชอบที่จะร้องขอต่อศาลอาญาให้สั่งให้เรือนจำที่คุมขังจำเลยอยู่ส่งตัวจำเลยไปคุมขังยังเรือนจำอำเภอฝางได้ ดังนั้น ที่ศาลอาญาใช้ดุลพินิจไม่อนุญาตให้โจทก์ฟ้องจำเลยต่อศาลอาญา จึงชอบแล้ว

3.8.2 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2646/2543 สรุปว่า ... แม้ทัศนสถานวัยหนุ่มกลางจะเป็นภูมิลำเนาของจำเลยในขณะที่โจทก์ฟ้องคดีนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 47 และถือได้ว่าจำเลยมีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลชั้นต้น (ศาลจังหวัดธัญบุรี) ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 22 (1) บัญญัติไว้ แต่ตามบทบัญญัติดังกล่าวมิได้บังคับให้ศาลชั้นต้นซึ่งเป็นศาลท้องถิ่นที่จำเลยมีที่อยู่ในเขตอำนาจต้องรับคดีที่โจทก์ฟ้อง หากแต่บัญญัติให้อยู่ในดุลพินิจของศาลชั้นต้นที่จะรับชำระคดีในกรณีเช่นนั้นหรือไม่ก็ได้ ประกอบกับความผิดคดีนี้เกิดขึ้นในท้องที่ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลจังหวัดแม่สอด ทั้งพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอแม่สอดได้ทำการสอบสวนคดีนี้แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าหากมีการชำระคดีที่ศาลชั้นต้น (ศาลจังหวัดธัญบุรี) จะเป็นการสะดวกยิ่งกว่าการชำระคดีที่ศาลจังหวัดแม่สอดซึ่งเป็นศาลท้องถิ่นที่ความผิดคดีนี้เกิดขึ้นอย่างไร ส่วนที่โจทก์อ้างว่าการรราชทัณฑ์ไม่อนุญาตให้ย้ายจำเลยไปคุมขังที่เรือนจำจังหวัดแม่สอดนั้น เป็นเพียงข้อขัดข้องในทางปฏิบัติเท่านั้น จึงไม่มีเหตุผลสมควรให้ศาลชั้นต้น (ศาลจังหวัดธัญบุรี) รับชำระคดีนี้

3.8.3 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 516/2548 สรุปว่า ... แม้เรือนจำกลางบางขวางเป็นภูมิลำเนาของจำเลยทั้งสองในขณะที่โจทก์ยื่นฟ้องคดีนี้ ตามนัยแห่ง ป.พ.พ. มาตรา 47 ถือได้ว่าจำเลยทั้งสองมีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลชั้นต้นตาม ป.วิ.อ. มาตรา 22 (1) แต่บทกฎหมายดังกล่าวไม่เป็นบทบังคับให้ศาลชั้นต้นที่จำเลยมีที่อยู่ในเขตอำนาจต้องรับชำระคดีที่โจทก์ฟ้อง ศาลชั้นต้นจึงใช้ดุลพินิจที่จะรับชำระคดีเช่นนั้นหรือไม่ก็ได้ เหตุคดีนี้เกิดขึ้นในท้องที่ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลจังหวัดภูเก็ต และพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองภูเก็ต เป็นผู้สอบสวนคดี ไม่ได้ความว่าหากมีการชำระคดีที่ศาลชั้นต้นแล้วจะสะดวกยิ่งกว่าการชำระคดีที่ศาลจังหวัดภูเก็ตแต่อย่างใด ส่วนการย้ายจำเลยทั้งสองไปดำเนินคดีที่ศาลจังหวัดภูเก็ตจะไม่ปลอดภัยในการควบคุมและอาจเกิดความเสียหายในระหว่างการย้ายนั้น เป็นเพียงปัญหาในทางปฏิบัติของกรมราชทัณฑ์ที่อาจป้องกันและแก้ไขได้ ยังไม่มีเหตุผลสมควรให้ศาลชั้นต้นรับชำระคดี

3.8.4 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1965/2549 สรุปว่า ... เรือนจำกลางนครศรีธรรมราชเป็นภูมิลำเนาของจำเลย

ในขณะที่โจทก์ยื่นฟ้องคดีนี้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 47 ย่อมถือได้ว่าจำเลยมีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลตาม ป.วิ.อ. มาตรา 22 (1) แต่บทกฎหมายดังกล่าวมิได้เป็นบทบังคับให้ศาลชั้นต้นที่จำเลยมีที่อยู่ในเขตอำนาจต้องรับชำระคดีที่โจทก์ฟ้อง จึงใช้ดุลพินิจที่จะรับชำระคดีเช่นนั้นหรือไม่ก็ได้ แม้ ป.วิ.อ. มาตรา 22 (1) ไม่ได้บัญญัติให้ศาลท้องถิ่นที่จำเลยมีที่อยู่หยิบยกเหตุเรื่องความไม่สะดวกของศาลที่รับชำระคดีมาเป็นเหตุไม่รับฟ้องหรือไม่ชำระคดี แต่การใช้ดุลพินิจที่จะรับชำระคดีหรือไม่ก็ต้องคำนึงถึงความสะดวกในการพิจารณาตัดสินด้วย เหตุคดีนี้เกิดขึ้นในท้องที่ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี และพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอพุนพินเป็นผู้สอบสวนคดี แสดงว่าพยานหลักฐานของโจทก์อยู่ในเขตอำนาจศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี การส่งประเด็นไปสืบพยานโจทก์ก็ย่อมไม่สะดวกในการส่งตัวจำเลยตามประเด็นไปและส่งตัวกลับมาควบคุมที่เรือนจำกลางนครศรีธรรมราชทั้งไม่ได้ความว่าหากมีการชำระคดีที่ศาลชั้นต้นแล้วจะสะดวกยิ่งกว่าการชำระคดีที่ศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีแต่อย่างใด ที่โจทก์อ้างว่าการย้ายจำเลยไปดำเนินคดีที่ศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีไม่สามารถทำได้เพราะติดขัดเรื่องงบประมาณและความปลอดภัยในการย้ายนั้น เป็นเพียงปัญหาในทางปฏิบัติของกรมราชทัณฑ์ที่อาจแก้ไขและป้องกันได้กรณียังไม่มีเหตุผลสมควรให้ศาลชั้นต้นรับชำระคดี

2. แนวทางและความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.1 กรมราชทัณฑ์ มีหนังสือที่ ยธ 0711.1/30947 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน 2554

แจ้งข้อเท็จจริงสรุปว่า การอายัดตัวผู้ต้องขัง ได้แก่ การที่เจ้าพนักงานซึ่งส่วนใหญ่คือ พนักงานสอบสวนมีหนังสือแจ้งให้เรือนจำ/ทัณฑสถานทราบว่า ผู้ต้องขังที่จะปล่อยตัว พ้นโทษเป็นผู้ต้องหาในอีกคดีหนึ่ง และพนักงานสอบสวนต้องการตัวไปดำเนินการต่อ ตามกฎหมาย ภายหลังที่ผู้ต้องขังนั้นพ้นโทษจากเรือนจำ/ทัณฑสถานแห่งนั้น ซึ่งจากการตรวจสอบตาม หลักฐานที่ปรากฏในอดีต กรมราชทัณฑ์ได้ กำหนดแนวทางให้เรือนจำ/ทัณฑสถาน ถือ ปฏิบัติตามลำดับ ดังนี้

1) กรมราชทัณฑ์มีหนังสือ ที่ 114/2495 ลงวันที่ 19 พฤศจิกายน 2495 แจ้งให้เรือนจำ ถือปฏิบัติตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ 160/2495 ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน 2495 ว่า หากพนักงานสอบสวนต้องการอายัดตัวผู้ต้องขัง คนใด ก็ให้แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจแห่งสถานีตำรวจ ที่ตั้งอยู่ใกล้เรือนจำนั้น เป็นผู้อายัด ถ้าเป็นกรณี เร่งด่วน พนักงานสอบสวนจะอายัดเองก็ได้ แต่ ต้องแจ้งให้สถานีตำรวจดังกล่าวทราบอีกชั้นหนึ่ง ส่วนทางเรือนจำเมื่อมีหมายปล่อยก็แจ้ง เจ้าหน้าที่ตำรวจแห่งสถานีตำรวจแห่งนั้นรับตัว ไปส่งต่อไปยังพนักงานสอบสวนอีกต่อหนึ่ง ส่วน ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ให้เบิกจ่ายจากเงินค่าใช้จ่าย ของกรมมหาดไทย

2) สืบเนื่องจากข้อ 1 ปรากฏว่าการปฏิบัติ ยังไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน กรมราชทัณฑ์ จึงมีหนังสือที่ 51/2503 ลงวันที่ 12 พฤษภาคม 2503 ให้เรือนจำถือปฏิบัติ ดังนี้

1. ให้เรือนจำที่ผู้ต้องขังหลบหนี ติดต่อกับพนักงานสอบสวนที่เรือนจำตั้งอยู่ เพื่อให้แจ้งไปยังผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัด หรือ ผู้บังคับกองตำรวจอำเภอที่ผู้ต้องขังได้ไปกระทำ

ความผิดขึ้นใหม่ และถูกควบคุมอยู่ในท้องที่นั้น ให้อายัดตัวผู้ต้องขังไว้ และเมื่อเจ้าพนักงาน ท้องที่ที่ผู้ต้องขังหลบหนีไปกระทำความผิด ขึ้นใหม่ได้ดำเนินคดีเสร็จแล้ว ก็ให้เรือนจำแจ้ง กรมราชทัณฑ์ขออนุมัติย้ายผู้ต้องขังไปคุมขัง ณ เรือนจำเดิมที่ผู้ต้องขังได้หลบหนีไป เพื่อเรือนจำ จะได้ดำเนินคดีหลบหนีที่คุมขังหรือคดีอื่น ๆ ได้ และ ๒. การส่งและรับตัวผู้ต้องอายัดนั้น ให้เป็น หน้าที่ของผู้กำกับการตำรวจภูธรหรือผู้บังคับกอง ผู้มีหน้าที่ในการอายัด จัดเจ้าหน้าที่ตำรวจไปรับ และส่งตัวผู้ต้องอายัดโดยมีกำลังพอสมควรแก่ การควบคุม ค่าใช้จ่ายให้เบิกจ่ายจากเงินของ กรมตำรวจ

3) กรมราชทัณฑ์เห็นว่า เรือนจำ หลายแห่งยังเข้าใจและปฏิบัติสับสนกันอยู่ จึง มีหนังสือซักซ้อมความเข้าใจในการปฏิบัติ ดังนี้ 1. การอายัดตัว หากยังไม่พ้นโทษ เรือนจำจะส่งตัว ไปให้ผู้ขออายัดไม่ได้ 2. ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ ย้ายผู้ต้องขังไปดำเนินคดียังเขตท้องที่เรือนจำอื่น ก็ให้ดำเนินการย้ายผู้ต้องขังไปได้ และ 3. หาก เจ้าหน้าที่อื่นนอกจากศาลขอให้เรือนจำส่งตัว ผู้ต้องขังไปดำเนินคดี ณ ที่ใด ซึ่งจำเป็นต้องย้าย ผู้ต้องขังไปคุมขังที่เรือนจำอื่น ถือว่าเป็นการย้าย ผู้ต้องขังธรรมดา จะต้องได้รับอนุมัติจากอธิบดี กรมราชทัณฑ์ก่อน

4) กรมราชทัณฑ์มีหนังสือ ด่วนมาก ที่ มท 1005/ว 32 ลงวันที่ 29 มีนาคม 2534 ทบทวนและซักซ้อมทางปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการ อายัดตัวผู้ต้องขังและเรื่องเจ้าหน้าที่อื่นนอกจาก ศาลขอให้ย้ายหรือโอนตัวผู้ต้องขังไปดำเนินคดี ที่เรือนจำอื่น โดยการอายัด หากยังไม่พ้นโทษ เรือนจำจะส่งตัวไปให้ผู้ขออายัดไม่ได้ และกรณี เจ้าหน้าที่อื่นนอกจากศาลขอให้เรือนจำและ

ทณฑสถานส่งตัวผู้ต้องขังไปดำเนินคดีที่เรือนจำอื่น จะต้องได้รับอนุมัติจากกรมราชทัณฑ์ก่อน ในกรณีนี้ เมื่อเรือนจำและทณฑสถานขออนุมัติการย้ายไปยังกรมราชทัณฑ์ ให้ส่งสำเนาหนังสือขอายัดตัวและสำเนาคำขอให้อายัดหรือโอนตัวผู้ต้องขังของพนักงานสอบสวนไปยังกรมราชทัณฑ์ เพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

5) เรือนจำกลางคลองเปรมและเรือนจำพิเศษธนบุรีได้หารือกรมราชทัณฑ์เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังมีอายัดที่พนักงานสอบสวนมิได้ส่งหมายจับของศาลมาประกอบการขออายัดว่า หากผู้ต้องขังถึงกำหนดปล่อยตัวแล้ว เรือนจำจะสามารถกักตัวผู้ต้องขังไว้รอเจ้าหน้าที่ตำรวจเจ้าของคดีมารับตัวไปควบคุมตัวได้หรือไม่ หรือหากเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มาติดต่อหรือประสานงานขอรับตัวในวันปล่อยตัว เรือนจำจะสามารถปล่อยตัวไปได้หรือไม่ ซึ่งกรมราชทัณฑ์ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวแล้ว จึงมีหนังสือแจ้งเรือนจำ/ทณฑสถานทั่วประเทศให้ถือปฏิบัติว่า เมื่อรัฐธรรมนูญ 2540 มาตรา 237 บัญญัติเกี่ยวกับการจับกุมคุมขังบุคคลใด จะต้องมีความหมายหรือคำสั่งของศาล ฉะนั้น เมื่อผู้ต้องขังซึ่งอยู่ในความควบคุมของเรือนจำหรือทณฑสถานใดได้จำคุกมาครบกำหนดโทษ หรือศาลได้มีคำสั่งหรือหมายให้ปล่อยตัวแล้ว เรือนจำหรือทณฑสถานก็ต้องรับดำเนินการปล่อยตัวผู้นั้นไปทันทีที่ไม่สามารถกักตัวผู้ต้องขังไว้ได้อีก สำหรับรายที่ทางตำรวจได้มีหนังสือขออายัดตัวมาพร้อมกับหมายจับของศาลแล้ว เรือนจำหรือทณฑสถานจึงจะสามารถส่งตัวผู้ต้องขังดังกล่าวให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มารอรับตัวไปดำเนินคดีต่อไปได้ ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่มีอายัดเป็นไปโดยถูกต้อง ไม่เป็นการกระทบ

สิทธิและเสรีภาพของบุคคล จึงให้เรือนจำและทณฑสถานได้กำกับเจ้าหน้าที่คอยตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับผู้ต้องขังอายัดที่ใกล้กำหนดพ้นโทษหรือที่เข้าข่ายการพักการลงโทษลดวันต้องโทษจำคุกหรือเมื่อรับเอกสารหนังสือแจ้งขออายัดว่ามีหมายจับของศาลแล้วหรือไม่ หากพบว่าพนักงานสอบสวนยังมิได้ส่งหมายจับมาให้ ก็ให้เรือนจำและทณฑสถานทำหนังสือสอบถามไปยังหัวหน้าสถานีตำรวจที่ขออายัดตัวไว้ว่ายังต้องการตัวผู้ต้องขังเพื่อนำไปดำเนินคดีต่อไปอีกหรือไม่ ถ้ายังต้องการก็รับนำส่งหมายจับมาให้เรือนจำโดยด่วนภายในเวลาที่เรือนจำกำหนด พร้อมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจมารอรับตัวในวันปล่อยตัว หรือหากไม่ต้องการตัวแล้วก็ให้แจ้งถอนการอายัดนั้นด้วย เมื่อล่วงเลยเวลาที่กำหนดหรือถึงกำหนดวันปล่อยตัวพ้นโทษแล้ว สถานีตำรวจที่ขออายัดตัวยังมิได้ส่งหมายจับหรือแจ้งผลใด ๆ กลับมาที่เรือนจำ ให้ถือว่าไม่ประสงค์จะอายัดตัวต่อไป กรณีนี้เรือนจำหรือทณฑสถานจำเป็นต้องปล่อยตัวผู้ต้องขังนั้นไป มิฉะนั้น จะเป็นการควบคุมกักขังโดยไม่ชอบด้วยอันเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ตามรัฐธรรมนูญ

อย่างไรก็ดี สำหรับการอายัดตัวนักโทษชาวต่างประเทศที่เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องรับตัวไปดำเนินการตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองเพื่อส่งตัวออกนอกราชอาณาจักรภายหลังปล่อยตัวพ้นโทษแล้ว กรณีดังกล่าวจะไม่มีหมายจับประกอบการอายัดตัว ดังนั้น เมื่อจะต้องปล่อยตัวนักโทษให้เรือนจำหรือทณฑสถานประสานงานกับสถานีตำรวจแห่งท้องที่ที่เรือนจำ/ทณฑสถานตั้งอยู่ หรือสถานีที่มีหนังสือขออายัดตัวไว้หรือสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองให้มารับตัวนักโทษ

ดังกล่าวไปดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

6) กรมราชทัณฑ์ได้ตอบข้อหาหรือปัญหาเกี่ยวกับการอายัดตัวผู้ต้องขังของเรือนจำกลางอุดรธานี ดังนี้

6.1) ผู้ต้องขังที่มีคดีอายัดและสถานีตำรวจท้องที่ได้สำเนาหมายจับส่งให้เรือนจำแล้ว แต่ผู้ต้องขังที่ถูกอายัดตัวถูกพิพากษาให้จำคุกมากกว่าอายุความของหมายจับ ให้ถือว่าวันสิ้นสุดอายุความตามหมายจับเป็นวันสิ้นสุดการอายัดในคดีที่อายัดนั้นหรือไม่

กรณีนี้ การอายัดตัวในคดีดังกล่าวย่อมสิ้นผลไปโดยผลเมื่อคดีตามหมายจับได้ขาดอายุความตามกฎหมาย ผู้ต้องขังดังกล่าวจึงอยู่ในข่ายได้รับประโยชน์ตามกฎหมายราชทัณฑ์ เช่น การพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ หรือประโยชน์อื่นๆ ต่อไป แต่ทั้งนี้เรือนจำควรประสานงานให้ตำรวจที่ขออายัดตัวทราบด้วย

6.2) ผู้ต้องขังมีคดีอายัด ซึ่งสถานีตำรวจท้องที่เจ้าของคดีไม่นำหมายจับส่งให้เรือนจำภายในเวลาที่เรือนจำกำหนดให้ถือว่าอายัดในคดีนั้นๆ หดสั้นไปตามเงื่อนไขเวลาที่เรือนจำกำหนดหรือไม่

กรมราชทัณฑ์กำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ว่า เมื่อเรือนจำได้ทำหนังสือสอบถามไปยังสถานีตำรวจ พร้อมทั้งให้รับนำส่งหมายจับมาให้เรือนจำภายในเวลาที่กำหนด หรือหากไม่ต้องการตัวแล้วก็ขอให้แจ้งถอนอายัด เมื่อสถานีตำรวจที่ขออายัดไม่แจ้งผลใด ๆ กลับมาภายในระยะเวลาที่กำหนด หนังสืออายัดดังกล่าวก็ยังคงเป็นหนังสือประสานราชการอยู่ แต่เมื่อถึงกำหนดวันปล่อยตัวพ้นโทษ เรือนจำก็ไม่มีอำนาจที่จะควบคุมผู้ต้องขังนั้นได้อีก

6.3) ผู้ต้องขังที่คดีมีอายัดสมบูรณ์

แต่เมื่อครบกำหนดอายุความของหมายจับ และหรือกรณีผู้ต้องขังมีคดีอายัด ซึ่งสถานีตำรวจท้องที่เจ้าของคดีไม่นำหมายจับส่งเรือนจำภายในกำหนดระยะเวลาที่เรือนจำกำหนด เรือนจำสามารถที่จะให้ประโยชน์แก่ผู้ต้องขังกรณีดังกล่าวได้หรือไม่

กรณีนี้มีแนวทางปฏิบัติ ๒ ประการ คือ 1. เมื่อคดีซึ่งเป็นมูลเหตุในการอายัดได้ขาดอายุความแล้ว สามารถดำเนินการได้ตามข้อ 6.1) และ 2. กรณีสถานีตำรวจเจ้าของคดีไม่ส่งสำเนาหมายจับมาประกอบการขออายัด ทั้งที่เรือนจำได้มีหนังสือประสานไปให้ทราบแล้ว กรณีนี้ควรจะได้ตรวจสอบประสานงานให้ได้รับความชัดเจนก่อนที่จะให้ได้รับพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ ให้ออกทำงานภายนอกเรือนจำ หรือประโยชน์อื่นๆ

7) สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งกรมราชทัณฑ์ว่า ยังคงพบข้อเท็จจริงกรณีพนักงานสอบสวนหลายแห่งมีหนังสือขออายัดตัวผู้ต้องหาไปยังเรือนจำ/ทัณฑสถาน โดยไม่มีหมายจับไปด้วย ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ผิดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงขอความร่วมมือให้กรมราชทัณฑ์แจ้งเรือนจำ/ทัณฑสถานตรวจสอบหลักฐานการอายัดตัวผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน หากพบว่าไม่มีสำเนาหมายจับให้ประสานสถานีตำรวจหรือกองบังคับการตำรวจที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย ซึ่งต่อมารกรมราชทัณฑ์ได้มีหนังสือที่ ยธ 0711/667 ลงวันที่ 18 มีนาคม 2554 แจ้งให้เรือนจำ/ทัณฑสถานทราบและดำเนินการ พร้อมทั้งกำกับให้ปฏิบัติตามหนังสือกรมราชทัณฑ์

ที่ ยธ 0711/557 ลงวันที่ 15 มีนาคม 2546 เรื่อง การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังมีอายุโดยเคร่งครัดด้วย

2.2 สำนักงานอัยการสูงสุด มีหนังสือ ที่ อส 0007(สอ)/914 ลงวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2555 ให้ความเห็นไว้ การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่มีคดีอาชญากรรม ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ปัญหาที่พบ การแก้ไข ปัญหาที่ผ่านมา และแนวทางการดำเนินการในอนาคต ไม่ได้อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุด แต่เป็นการปฏิบัติงานในหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุดจึงไม่อาจแจ้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายดังกล่าวให้ทราบตามที่ขอได้

2.3 สำนักงานศาลยุติธรรม มีหนังสือ ที่ ศย 016/49800 ลงวันที่ 3 พฤศจิกายน 2554 แจ้งข้อเท็จจริงว่า การอายัดตัวผู้ต้องขังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการดังกล่าวไว้ แต่ในทางปฏิบัติ กระบวนการดังกล่าวหมายถึง การที่พนักงานสอบสวนในคดีหนึ่ง ซึ่งมีหมายจับผู้ต้องขังหรือกล่าวหาผู้ต้องขังเป็นผู้ต้องหา ได้มีคำขอต่อศาลในคดีอื่นซึ่งได้ขังผู้ต้องขังนั้นเพื่อขอให้ส่งตัวผู้ต้องขังนั้นให้แก่พนักงานสอบสวน นำตัวผู้ต้องขังนั้นไปดำเนินคดีอาญาของตน การอายัดจึงมิใช่กระบวนการทางกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่เป็นเพียงกระบวนการในการประสานงานระหว่างพนักงานสอบสวนกับศาล ซึ่งกระบวนการขอออกหมายจับและหมายขังมีกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องต่อไป

1) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 57 มาตรา 58 มาตรา 59/1 และมาตรา 66

2) ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548

3) ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการออกหมายจับและหมายค้นในคดีอาญา พ.ศ. 2545

4) ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการออกหมายขังในคดีอาญา พ.ศ. 2545

เมื่อตรวจสอบกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับแนวปฏิบัติของศาลต่าง ๆ แล้ว ไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติหรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการการอายัดตัวผู้ต้องขังแต่อย่างใด ดังนั้น การอายัดตัวผู้ต้องขังจึงเป็นเพียงการขอความร่วมมือจากศาลให้ส่งตัวผู้ต้องขังให้แก่พนักงานสอบสวนเพื่อนำตัวผู้ต้องขังนั้นไปดำเนินคดีในส่วนของตนได้ โดยมีได้มีข้อกำหนดเป็นพิเศษอย่างใด การที่พนักงานสอบสวนจะดำเนินคดีหรือขังผู้ต้องขังรายนั้นต่อไปในคดีของตนได้ ก็จะต้องดำเนินการไปเช่นเดียวกับคดีอื่น ๆ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และการอายัดตัวก็มีได้มีผลกระทบต่อการดำเนินคดีเดิมแต่อย่างใด

การพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษเป็นกระบวนการในชั้นของการบังคับโทษในคดีอาญา ซึ่งมีบทบัญญัติที่กล่าวถึงไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๙ ส่วนการขอพระราชทานอภัยโทษนั้น เป็นกระบวนการที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 259 ซึ่งกระบวนการทั้งสามประเภทนั้นใช้บังคับกับนักโทษเด็ดขาดหรือผู้ต้องโทษที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว เมื่อ

ปรากฏว่าการอายัดตัวผู้ต้องขังมิได้มีผลกระทบต่อ การดำเนินคดีทั้งในส่วนของคดีเดิมของ ผู้ต้องขังและในส่วนของคดีที่พนักงานสอบสวน ทำการอายัด กระบวนการอายัดตัวผู้ต้องขังจึง มิได้มีผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องขังในการพัก การลงโทษ การลดวันต้องโทษ และการขอ พระราชทานอภัยโทษแต่อย่างใด ส่วนในการ ดำเนินคดีของศาลยุติธรรม ก็ได้มีการเร่งรัด พิจารณาดำเนินคดีต่าง ๆ ให้เป็นไปด้วยความ รวดเร็วและเป็นธรรมอยู่แล้ว

2.4 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีหนังสือ ที่ ดช 0031.212/6569 ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2549 ถึงอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ แจ้งแนวทางปฏิบัติของการดำเนินคดีอายัด สรุปรุได้ดังนี้

1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีหนังสือที่ 0004.6/9610 ลงวันที่ 16 กันยายน 2546 ไปยังหน่วยงานภายในสังกัด กำหนดแนวทาง ปฏิบัติเกี่ยวกับการอายัดตัวผู้ต้องหา สรุปรว่า

กรณีพนักงานสอบสวนจำเป็นต้อง ได้ตัวผู้ต้องหาซึ่งถูกคุมขังในคดีอื่นไว้เพื่อ สอบสวนดำเนินคดีอีกคดีหนึ่ง ให้พนักงาน สอบสวนรับมีหนังสือแจ้งไปยังสถานที่คุมขัง ผู้ต้องหา เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับสถานที่ คุมขังในการคุมขัง การพิจารณาปล่อยชั่วคราว หรือคัดค้านการปล่อยชั่วคราวจากนั้นให้ พนักงานสอบสวนดำเนินการขอให้ ศาล ออกหมายจับ หลังจากศาลออกหมายจับแล้ว ให้รับมีหนังสือขออายัดตัวผู้ต้องหาพร้อมกับ ส่งสำเนาหมายจับไปยังสถานที่คุมขังโดยเร็ว ในกรณีที่ศาลไม่ออกหมายจับไม่ว่าด้วยเหตุใด พนักงานสอบสวนไม่สามารถมีหนังสือขออายัด ตัวผู้ต้องหาได้ หากผู้ต้องหาได้รับการปล่อยจาก

สถานที่คุมขังและพนักงานสอบสวนยังมีความ จำเป็นที่จะต้องได้ตัวผู้ต้องหา ให้พนักงาน สอบสวนออกหมายเรียก หากผู้ต้องหาไม่มาตาม หมายเรียก จึงร้องขอต่อศาลให้ออกหมายจับ ต่อไป

ให้พนักงานสอบสวนรีบสอบสวน ดำเนินคดีกับผู้ต้องหาซึ่งถูกคุมขังอยู่โดยไม่ต้อง รอให้พ้นโทษในคดีเดิมก่อน และส่งสำนวนให้ พนักงานอัยการโดยเร็ว การส่งสำนวนคดีที่ ผู้ต้องหาบางคนถูกจำคุกตามคำพิพากษา ถึงที่สุดของศาลอื่น ให้ถือปฏิบัติตามหนังสือ ที่ 0004.6/10615 ลงวันที่ 27 สิงหาคม 2545 การส่งสำนวนคดีที่ผู้ต้องหาถูกคุมขังในคดีอื่นที่ เรือนจำซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่น ให้ถือปฏิบัติ ตามหนังสือ ที่ 0004.6/6167 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2545

ในระหว่างที่ผู้ต้องหาอายัดถูกคุมขังอยู่ เมื่อพนักงานสอบสวนเห็นว่า ไม่จำเป็นต้องยัง ผู้ต้องหาอายัดไว้ระหว่างการสอบสวนในคดีที่ ขออายัด เช่น ในคดีความผิดส่วนตัวที่ได้มีการ ถอนคำร้องทุกข์หรือยอมความหรือคดีเล็กน้อย ให้พนักงานสอบสวนรีบมีหนังสือขอถอนการ อายัดตัวไปยังสถานที่ที่ขออายัดไว้โดยด่วนที่สุด

ในกรณีการสอบสวนเสร็จสิ้นและ มีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาอายัด หลังจาก ส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการแล้ว ให้พนักงานสอบสวนหมั่นติดตามผลการสั่งคดี ของพนักงานอัยการ จนกระทั่งพนักงานอัยการ มีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหาที่ถูกอายัดต่อศาล และ เรือนจำได้รับหมายนัดพิจารณาของศาลนั้น แล้ว หรือพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง ผู้ต้องหาอายัดแล้ว ให้พนักงานสอบสวนรับมี หนังสือขอถอนอายัดผู้ต้องหาดังกล่าวไปยัง

สถานที่ที่ขออาศัยไว้โดยด่วนที่สุด

2) สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีหนังสือ ที่ 0004.6/10615 ลงวันที่ 27 สิงหาคม 2545 ไปยังหน่วยงานภายในสังกัด กำหนดแนวทางปฏิบัติ เกี่ยวกับสำนวนการสอบสวนคดีผู้ต้องหาหลบหนี ประกันและคดีที่ผู้ต้องหาบางคนถูกจำคุก ตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลอื่น สรุปว่า เนื่องจากคณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็น ว่าสำนวนการสอบสวนตามมาตรา 142 แห่ง ป.วิ อาญา ที่พนักงานสอบสวนได้ปล่อยตัวผู้ต้องหาชั่วคราว ต่อมาผู้ต้องหาหลบหนีประกัน ไม่มีผล ทำให้สำนวนนั้นเป็นสำนวนตามมาตรา 141 ซึ่งเป็นกรณีจับตัวผู้ต้องหาไม่ได้ พนักงานสอบสวนต้องส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ ดังนั้น จึงให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนปฏิบัติ ดังนี้

ในคดีที่ผู้ต้องหาหลบหนีประกัน ให้พนักงานสอบสวนรีบสอบสวนและสรุปสำนวนการสอบสวนเสนอผู้บังคับบัญชาเพื่อพิจารณา และมีความเห็นทางคดี ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชามีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้เก็บสำนวนไว้ ที่ทำการของพนักงานสอบสวนและให้จัดทำสมุดสารบบคุมสำนวนประเภทอัยการไม่รับสำนวนแล้วเก็บเป็นสัดส่วนโดยเฉพาะ และให้จำหน่ายคดีออกจากสมุดสถิติคดีอาญาและสมุดบันทึกคดีประจำตัวพนักงานสอบสวน เมื่อได้ตัวผู้ต้องหามาแล้ว ให้ดำเนินการตาม ป.วิ อาญา มาตรา 142 วรรคสาม ต่อไป

ในกรณีที่ผู้ต้องหาหลายคนกระทำความผิดร่วมกัน เป็นคดีเกี่ยวพันกัน และผู้ต้องหาบางคนถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลอื่น กับผู้ต้องหาบางคนถูกคุมขังในคดีอื่นในอำนาจ

ศาลอื่น ซึ่งคดียังไม่ถึงที่สุดตามคำพิพากษาของศาลอื่น ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบแยกสำนวนทำความเข้าใจควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาที่ถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดส่งไปยังพนักงานอัยการประจำศาลที่มีเขตอำนาจเหนือเรือนจำที่ผู้ถูกจำคุกต้องโทษอยู่ แม้ว่าจะอยู่คนละเขตท้องที่หรือคนละจังหวัดก็ตาม ส่วนผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังในคดีอื่นซึ่งคดียังไม่ถึงที่สุด ให้ดำเนินการตามหนังสือ ที่ 0004.6/6167 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2545

ทั้งนี้ หากเกิดความบกพร่องหรือเสียหายแก่ทางราชการขึ้น หัวหน้าพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนต้องรับผิดชอบทางวินัยตามควรแก่กรณี

3) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีหนังสือ ที่ 0004.6/6167 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2545 ไปยังหน่วยงานภายในสังกัด กำหนดแนวทางปฏิบัติ ในการส่งสำนวนคดีที่ผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในคดีอื่นที่เรือนจำซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่น สรุปว่า คณะกรรมการประสานงานกระบวนการยุติธรรมมีมติในการประชุมครั้งที่ 1/2545 เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2545 กำหนดแนวทางปฏิบัติ ในการส่งสำนวนให้พนักงานอัยการตาม ป.วิ อาญา มาตรา 142 วรรคสาม กรณีที่ผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในคดีอื่นที่เรือนจำซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลอื่น ศาลยังไม่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีที่ถูกคุมขังและคดีใกล้เคียงอายุความว่าให้มีการประสานงานกันระหว่างตำรวจและพนักงานอัยการ เพื่อขอต่อศาลให้ออตัวผู้ต้องหาไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี ดังนั้น จึงให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนปฏิบัติ ดังนี้

ในกรณีคดีใกล้เคียงอายุความ ให้หัวหน้า

พนักงานสอบสวนประสานกับพนักงานอัยการ เพื่อขอต่อศาลให้โอนตัวผู้ต้องหาไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี

ในคดีอื่น ๆ ให้พนักงานสอบสวนรีบสอบสวน และสรุปสำนวนเสนอผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งคดีตามระเบียบ เพื่อพิจารณาและมีความเห็นทางคดี ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้เก็บสำนวนไว้ที่ทำการของพนักงานสอบสวน โดยให้อยู่ในความรับผิดชอบของหัวหน้าพนักงานสอบสวน และให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนติดตามผลคดี เมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ให้ขอคัดสำเนาคำพิพากษาถึงที่สุดประกอบสำนวนแล้วส่งสำนวนให้พนักงานอัยการต่อไป หรือถ้าต่อมาศาลยังไม่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดแต่คดีใกล้จะขาดอายุความ ให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการประสานกับพนักงานอัยการ เพื่อขอต่อศาลให้โอนตัวผู้ต้องหาไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีต่อไป

ทั้งนี้ หากเกิดความบกพร่องหรือเสียหายแก่ทางราชการขึ้น หัวหน้าพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนต้องรับผิดชอบทางวินัยตามควรแก่กรณี

๔. บทวิเคราะห์

โดยหลักการของสิทธิมนุษยชน สิทธิของบุคคลที่จะเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม ได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และผูกพันรัฐสภาคณะรัฐมนตรีศาลรวมทั้งองค์กร

ตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐโดยตรง ในการตรากฎหมายการใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรจึงต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิและเสรีภาพด้วย

การดำเนินกระบวนการยุติธรรมโดยรวดเร็วเป็นหลักคุ้มครองความยุติธรรมในการดำเนินการดังกล่าวให้เสร็จสิ้นโดยปราศจากความล่าช้าที่ไม่มีเหตุผล เพื่อให้สอดคล้องกับหลักนิติรัฐ โดยลดความไม่ยุติธรรมที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องสูญเสียไปในระหว่างเวลานั้น รวมถึงเป็นหลักประกันสำคัญในการปกป้องมิให้มีการคุมขังผู้ต้องหา ก่อนการพิจารณาคดีที่เกินเลยหรือไม่เหมาะสม เพื่อบรรเทาความกังวลของประชาชนและสามารถต้านทานกล่าวโทษต่อรัฐหากมีกรณีดังกล่าวเกิดขึ้น

ปัจจัยที่นำมาพิจารณาประกอบว่าการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีได้กระทำอย่างล่าช้าโดยปราศจากเหตุผลหรือไม่นั้น น่าจะต้องดูที่ระยะเวลาของการดำเนินการ เหตุผลที่ใช้เวลาเช่นนั้น และความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ อย่างไรก็ตาม พฤติการณ์แห่งความล่าช้าในบางครั้งก็ต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงและสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละคดีไป

แม้จะพบว่ามีปัญหาจากการอายัดตัวผู้ต้องขังที่มีสถานะเป็นผู้ต้องหาเกิดขึ้น แต่ในการหาแนวทางการแก้ไข ปัจจุบันยังคงไม่สามารถที่จะดำเนินการได้อย่างจริงจังด้วยปัญหาด้านต่าง ๆ หลายด้าน โดยเฉพาะในเรื่องของความสัมพันธ์ของกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการโอนตัวผู้ต้องหาไปยังท้องที่อื่น ทำให้เกิดความซับซ้อนในการทำงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องข้อมูลในทางคดี

ของผู้ต้องขังที่ยังไม่สามารถตรวจสอบได้อย่างสมบูรณ์ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติยังไม่ทราบขั้นตอนดำเนินการที่ถูกต้องชัดเจนและยังไม่มีความรู้ในเรื่องของกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติที่ให้อำนาจเอาไว้ และการขาดตรวจสอบที่แท้จริง

จากการศึกษา พบว่า การอายัดตัวผู้ต้องหาที่มีสถานะเป็นผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำในคดีอื่น โดยทั่วไปแล้ว พนักงานสอบสวนจะขอรับตัวผู้ต้องหาที่มีสถานะเป็นผู้ต้องขังจากเรือนจำหรือทัณฑสถานไปดำเนินคดีที่อายัดไว้ต่อเมื่อคดีที่ผู้ต้องหาที่มีสถานะเป็นผู้ต้องขังนั้นศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว หรือเป็นกรณีที่คดีที่อายัดไว้จะขาดอายุความ พนักงานสอบสวนจึงจะดำเนินการขอโอนตัวผู้ต้องหาที่มีสถานะเป็นผู้ต้องขังไปฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีที่มูลคดีเกิด ผลที่เกิดขึ้นคือ มีความล่าช้าในการดำเนินคดี หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็น “ความล่าช้าของกระบวนการยุติธรรม” เพราะพนักงานสอบสวนถือเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในต้นทางของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หากพนักงานสอบสวนไม่ทำการสอบสวนคดีให้แล้วเสร็จ การสรุปสำนวนเพื่อมีความเห็นทางคดีไปยังพนักงานอัยการก็จะไม่สามารถกระทำได้ พนักงานอัยการก็อาจพิจารณาสำนวนการสอบสวนเพื่อมีคำสั่งทางคดีว่าจะฟ้องหรือไม่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลในความผิดที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ และสุดท้าย ศาลยุติธรรมก็อาจพิจารณาพิพากษาคดีความให้เสร็จสิ้นไปในเวลาอันสมควรได้ ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว พนักงานสอบสวนสามารถที่จะขอโอนตัวผู้ต้องหาที่มีสถานะเป็นผู้ต้องขังไปฟ้องต่อศาลที่มูลคดีเกิด อ้างหรือเชื่อว่าคดีเกิด ได้ทันทีเมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้น โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ผู้ต้องขัง

พ้นโทษหรือคดีจะขาดอายุความ ซึ่งจะก่อให้เกิดความรวดเร็วในการดำเนินคดีที่กล่าวหาผู้ต้องขังรายนั้นเป็นผู้ต้องหา โดยศาลอาจมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยโดยนับโทษต่อจากคดีก่อนหน้า หรือนับโทษจำเลยตั้งแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง ลงโทษปรับ หรือกักขัง ตามความหนักเบาแห่งข้อหาและพฤติการณ์ในการกระทำความผิด หรือหากไม่เข้าเงื่อนไขที่จะต้องเพิ่มโทษฐานกระทำความผิดซ้ำตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 92 และมาตรา 93 หรือพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 97 ผู้ต้องขังก็อาจจะได้รับสิทธิหรือประโยชน์ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 32 ทั้งในการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษจำคุก หรือได้รับการพระราชทานอภัยโทษตามพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษในวาระสำคัญต่างๆ ซึ่งอาจได้รับการปล่อยตัว หรือปล่อยตัวโดยคุมประพฤติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แม้สิทธิตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ในการที่จะได้รับการพักการลงโทษ หรือลดวันต้องโทษจำคุก จะไม่เป็นสิทธิเด็ดขาดในทางกฎหมาย แต่เมื่อผู้ต้องขังได้ประพฤติตนอยู่ในกรอบที่กฎหมายระเบียบข้อบังคับได้กำหนดไว้แล้ว ก็ไม่มีเหตุผลที่จะไม่มีสิทธิได้รับการพิจารณาพักการลงโทษ หรือลดวันต้องโทษจำคุก ดังนั้น เมื่อมีการอายัดตัวไว้ดำเนินคดีแล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิในการที่จะได้รับการพักการลงโทษ หรือลดวันต้องโทษจำคุก หรือสิทธิที่จะได้รับการปล่อยตัวในกรณีที่มีการพระราชทานอภัยโทษ หรือพ้นโทษตามคำพิพากษา และอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้ต้องขังได้

จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องที่

ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แล้วเห็นว่าโดยทางปฏิบัติแล้ว พนักงานสอบสวน สามารถที่จะประสานงานกับเรือนจำหรือ ทักทสสถานพนักงานอัยการ เพื่อขอต่อศาล ให้ โอนตัวผู้ต้องขังไปฟ้องหรือดำเนินคดีในเขต อำนาจศาลที่ความผิดเกิดขึ้น อ้างหรือเชื่อว่า ได้เกิดขึ้นในเขตอำนาจของศาล ตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 22 วรรคหนึ่งเพื่อดำเนินการในกระบวนการกระบวนการ ยุติธรรมได้ทันทีโดยไม่ต้องรอให้ผู้ต้องขัง ในคดีนั้นมีคำพิพากษาถึงที่สุดหรือคดีใกล้จะ ขาดอายุความแต่ประการใด ซึ่งเป็นไปตาม มาตรา 40 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และช่วยคุ้มครองสิทธิของ ผู้ต้องขังที่ควรจะได้รับตามบทบัญญัติของกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 มาตรา 32 ในเรื่องของการพักการลงโทษ ลดวัน ต้องโทษจำคุก หรือได้รับการพระราชทานอภัยโทษ ตามพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ ในวาระสำคัญต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อจะเป็นการ หลีกเลี่ยงการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ต้องขัง

ตามหนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0004.6/6167 ลงวันที่ 10 พฤษภาคม 2545 เรื่องแนวทางปฏิบัติในการส่งสำนวนคดีที่ ผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในคดีอื่นที่เรือนจำซึ่งอยู่ใน เขตอำนาจศาลอื่น ก็ได้กำหนดให้พนักงาน สอบสวนประสานงานกับพนักงานอัยการเพื่อ ร้องขอต่อศาลขอโอนตัวผู้ต้องขังไปยังเรือนจำ ในเขตอำนาจศาล ที่ความผิดเกิดขึ้น อ้างหรือ เชื่อว่าได้เกิดขึ้นในเขตอำนาจของศาล ที่ พนักงานอัยการสามารถจะฟ้องผู้ต้องขังยัง ศาลนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญามาตรา 22 วรรคหนึ่ง ได้ ในเฉพาะ

กรณีความผิดนั้นใกล้ขาดอายุความเท่านั้น ซึ่ง ในกรณีดังกล่าวโดยเจตนารมณ์จะป้องกันมิให้ เป็นการเสียหายต่อคดี และต่อกระบวนการ ยุติธรรมได้อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในแง่ของ สิทธิมนุษยชน ที่มีเจตนารมณ์คุ้มครองมิให้มี การละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นต่อผู้ต้องขัง ซึ่ง ถือว่าเป็นเหตุจำเป็นเพื่อมิให้เป็นการกระทบ ต่อสิทธิในกระบวนการยุติธรรมของผู้ต้องขัง ที่ควรจะได้รับและไม่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ดังนั้น หากกรณีมีการร้องขอจากผู้ต้องขังเพื่อ ต้องการใช้สิทธิของตน อันพึงมีอยู่ตาม พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 แล้ว พนักงานสอบสวนควรต้องรีบดำเนินการ ประสานกับพนักงานอัยการเพื่อขอโอนตัวผู้ต้องขัง ไปยังเรือนจำในเขตอำนาจศาลที่พนักงานอัยการ สามารถฟ้องคดีต่อศาลได้ทันทีโดยไม่ต้องรอ ให้ผู้ต้องขังในคดีนั้นมีคำพิพากษาถึงที่สุดก่อน หรือใกล้ขาดอายุความ และจะเป็นการคุ้มครอง สิทธิมนุษยชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะเป็นผล สอดคล้องตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 เรื่องการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาที่ถูก คุมขังในคดีอื่นที่เรือนจำ ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจ ศาลอื่นตามที่ได้บัญญัติไว้ในข้อ 8 ข้อ 99 รวมทั้งเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย และไม่เป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของ บุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบกับการดำเนินการในเรื่องดังกล่าว ได้มีบันทึกข้อตกลงระหว่างกรมราชทัณฑ์กับ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สนับสนุนให้สามารถ ดำเนินการเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไปด้วย

■ บรรณานุกรม

- กนกทิพย์ ไสสะอาด (2550). การคุ้มครองสิทธิ
ผู้คุมขังโดยไม่ขบด้วยกฎหมาย. วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและ
สิทธิทางการเมือง (International Covenant
on Civil and Political Rights - ICCPR)
- ชนิษฐานันท์ อภิหรรษากร (2554) การแก้ไข
ปัญหาการร้องเรียนของผู้ต้องขัง อันเนื่อง
มาจากการอายัดตัวผู้ต้องหา (ผู้ต้องขัง) โดย
พนักงานสอบสวน สำนักงานผู้ตรวจการ
แผ่นดิน ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน
2554 หน้า 15-24
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
2550
- ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal
Declaration of Human Rights หรือ UDHR)
- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
พุทธศักราช 2477
- ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี.
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการ
ดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ
พ.ศ. 2547

